

DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2021.59.52-62>

УДК 726

Лясковський Олег Йосифович

старший викладач кафедри

Дизайну та основ архітектури

Національний університет «Львівська політехніка»

oliaskovskyi@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0003-0963-9196>

СВІТОГЛЯДНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕОІСТОРИЧНОЇ ТЕНДЕНЦІЇ В АРХІТЕКТУРІ ПОСТКОМУНІСТИЧНИХ СЕРЕДОВИЩ В КОНТЕКСТІ ЇХ СТИЛІСТИЧНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ

Анотація: стаття присвячена явищу неісторичної архітектури в середовищах посткомуністичних країн, передовсім, досі мало вивченим аспектам її світоглядних основ та, пов'язаних із ними спробами вписання у контекст стилістичної класифікації.

Ключові слова: неісторизм; постмодернізм; нео-феодалізм; стилістика; світогляд; посткомуністичні країни.

Постановка проблеми. В традиційно прийнятій періодизації архітектурних напрямків, кінець ХХ століття характеризується як час паралельного існування двох провідних тенденцій – постмодернізму та неомодернізму. Обидва напрямки, кожен по-своєму, засвідчили вичерпність класичного модернізму 1920-1960-х років, і запропонували різні форми альтернативи. Неомодернізм шляхом реабілітації нефункціональних, але геометрично абстрактних морфологічних прийомів [13, 17] постмодернізм за рахунок реабілітації історизму [8], використання іронії [15], багатозначності та складності [1, 19, 9, 20]. Середовища, які відносять до посткомуністичних, після їх капіталістичної та демократичної трансформації, пережили хвилю неісторичної архітектури [18], яку дуже часто вписують у рамки постмодерну, з огляду на деяку візуальну подібність проектних результатів.

Проте, не дивлячись на таку схожість, очевидною є і різниця між цими двома явищами і неможливість їх механічного поєднання [10]. В зв'язку із цим, для уникнення термінологічної плутанини і науково коректного визначення архітектурних явищ такого типу, важливими є дослідження світоглядних особливостей неісторичного мислення в посткомуністичних середовищах та архітектури, що стала його вираженням.

Аналіз джерел та публікацій. Наявність історичних аналогій в постмодерній архітектурі, на перших порах, сприймалась деякими теоретиками,

як спосіб відродження її функції як «мови» [14]. Однак, поступово, якість та зміст цієї «мови» ставали все менш очевидними і суперечливими [9]. Принцип історизму, як один із елементів постмодерну, поступово став вступати у суперечність із самою деїдеологізованою природою останнього [6]. Окрім вже згаданих, у вітчизняному науковому обігу перебуває кілька наукових праць, які намагаються осмислити та класифікувати архітектурні та мистецькі явища, пов'язані із епохою постмодернізму в Україні. В них наводиться спроба виділити окремі риси і характеристики, які роблять такого роду спадщину об'єктом порівняльного аналізу та стилістичної рефлексії [4,7]. Важливим, в контексті даної теми, є напрямок критики, який взагалі ставить під сумнів сам факт наявності в Україні (і посткомуністичних середовищах загалом) постмодернізму в його нормативному розумінні [5]. Відповідно до нього, явища, котрі, через певні ознаки, відносять до постмодерних, не володіють більшістю з однак, які характерні для цього напрямку і є чимось окремим, цілком іншим, ще не названим феноменом культури.

У вітчизняній теорії архітектури, явища, котрі мали місце на посткомуністичному просторі 1990-2010 х років мають вже свою літературу і певний доробок досліджень, хоча їх кількість доволі незначна. В цих роботах, авторами зібрано значний матеріал, який стосується різних аспектів будівництва даного періоду, як загальнотеоретичних так і спеціалізованих. Однак, очевидна різниця між спорудами які відносяться до постмодерністського напрямку у посткомуністичних та решта країнах, робить актуальним питання вивчення світоглядних та соціальних підстав і окресленню можливості альтернативної до «постмодерної» класифікації архітектури посткомуністичних середовищ.

Метою статті є розкрити характерні для посткомуністичних середовищ світоглядні особливості, що лягли в основу архітектурного світогляду періоду 1990-2010 років; визначити коректність терміну «постмодернізм» до створених в цей час будівель та доцільність його альтернативи.

Основна частина. Термінологічна та класифікаційна систематизація явищ архітектури, періоду, який почався після завершення одноосібного домінування модернізму, досі є складною проблемою архітектурної теорії. З одного боку, це пов'язано із відсутністю однозначних визначень всієї епохи, яка почалась у 1970-х роках; інформаційне суспільство, постіндустріальна доба, економіка знань – є лише кількома зразками цілої серії означень, якими намагались окреслити суспільно-економічну формацію, яка почала виникати в останній чверті ХХ століття. З іншого боку, архітектура цього часу, характерна безпрецедентною різноманітністю, яку важко охопити певними спільними ознаками та визначеннями.

Ще складнішою була ситуація у середовищах, котрі часто називають посткомуністичними. Тенденції, що стали з'являтися тут у 1990-х роках, не мали прямих аналогів у історії архітектурної думки. На першому етапі, така архітектура намагалась модерними засобами повернути образи домодерної стилістики. Поступово, арсенал засобів урізноманітнювався, однак зміст залишався той самий. Тяжіння до минулого та історизму, з одночасною неможливістю його буквального відтворення, природно спрямовували до означення такої архітектури не лише як історизму, але і як постмодерну [11]. Разом із тим, складно знайти у рамках пізньо-радянського середовища, якісь філософські, доктринальні чи культурологічні явища, котрі б могли бути порівняні з ідейними системами, що створили феномен постмодернізму на Заході. При порівнянні капіталістичних та комуністичних суспільств, досить популярним є використання методу економічного детермінізму, коли не дивлячись на ідеологічні розбіжності, пріоритет віддається спільній виробничій системі базованій на індустріальному виробництві. Відтак, і в одному і в інший «таборі» проходили ті ж за змістом процеси в будівництві та проектуванні, які привели до однакової, або подібної критичної реакції [10]. Відзначаючи обґрунтованість таких тверджень, все ж варто відзначити кардинальну відмінність у самій структурі процесів розвитку культури, тісно пов'язаних і соціальною організацією населення. На заході, незадоволення модернізмом не носило характеру протестів проти самого модерну та його головних ознак (права людини, свободи думки і слова, загальної політичної участі, права на приватну власність тощо). У пізньо- та пост- комуністичних країнах модернізм в архітектурі набув ознак атрибуту нео-феодального ієрархізованого суспільства авторитарного типу, яке склалось тут на період 1970-80-х років.

В зв'язку із тим, склалась парадоксальна ситуація - зворотна до тієї, яка конституювала архітектурну термінологію. Якщо на початку ХХ століття, модернізм виступав як більш гуманна та соціально відповідальна альтернатива нарцисистичному нео-феодальному історизму, то в пізньо- та пост-комуністичних середовищах, навпаки, саме історизм став сприйматись як ознака соціуму вищого рівня розвитку. Серед такого контексту, було фактично відсутньою притаманна постмодернізму релятивізація істини, плюралістичність і відмова від претензій на одноособове посідання правильних поглядів; іронічність. Навпаки, у посткомуністичному контексті сформувалось середовище нових обов'язкових поглядів, в рамках яких «дореволюційна» реальність поставала, як нова утопія правильного. В тому сенсі, не дивними виглядають сумніви, щодо коректності застосування терміну «постмодернізм» до тої культурної хвилі, яка постала цей час [5] .

Якщо розглядати дане явище в масштабах України то можна зауважити, що в традиційному сенсі, постмодерна архітектура існувала лише у окремих випадках, у формі наслідування західних зразків; наприклад ряд об'єктів архітектора О. Дольника у Дніпропетровську [12,2]. В решта, переважній більшості випадків, посткомуністичний історизм нагадував постмодерн лише з огляду на відсутність логістичних можливостей повноцінного повернення до проектно-будівельної практики еkleктичної архітектури XIX століття.

В зв'язку із цим, виникає питання про те, яким чином окреслити будівельну практику посткомуністичних середовищ 1990 – 2000-х років? Очевидно, що це питання тісно пов'язане із феноменом ідеалізації домодерного минулого, який чимось нагадує європейський романтизм після першої хвилі індустріальної революції, коли нова машинна естетика виявилась надто контрастною до традиційних уявлень про мистецьку вартість [16, 3]. Разом із тим європейський романтизм XIX століття, розвивався в умовах, коли ще живими були логістичні ланки класичної архітектури, які дозволяли відтворювати античні та середньовічні першо-зразки у автентичній, а навіть і перфектизованій формі. У посткомуністичних середовищах, в яких було проведено кілька хвиль індустріалізації та типізації будівельно-проектної галузі це було неможливо. Саме технологічна невідповідність нео-історичних запитів та проектно-будівельних можливостей стала джерелом того унікального характеру, який набула архітектура посткомуністичних середовищ.

З огляду на сказане, можна відзначити два напрямки, які потребують опрацювання в рамках архітектурної теорії. Першим з них є робота з утопією «ідеального життєпростору», як необхідної умови існування суспільного консенсусу довкола певних архітектурних стилів і трендів. Асоціативні рамки цієї утопії можуть ранжуватись самим різним способом, але такого роду ідеал має бути визначений для кожного стилю та названий, як основна причина та головний фактор ціннісної оцінки пов'язаного із ним напрямку. В такому сенсі архітектура посткомуністичних суспільств досить мало вивчена, а попередня оцінка панівної утопії того часу, свідчить про її крайню парадоксальність та суперечливість. На даній стадії вивчення цієї тематики, можна констатувати те, що в посткомуністичних соціумах відбувся процес перепроєктування модерних цінності на нео-феодалну архітектуру, а нео-феодалні, домодерні цінності асоціювались ними із архітектурою модернізму. Це важлива риса, котра відсутня у теорії західного постмодерну, і на яку ще не звертали увагу дослідники. Дійсно, вже від перших десятиліть існування радянської влади, система відносин у комуністичних соціумах отримала всеосяжний ієрархічно-авторитарний характер. Якщо конструктивістські експерименти 1920-х років, ще носили ознаки віри у реалізацію модерних цінностей, то неоконструктивізм

1970-80-х, був архітектурною матеріалізацією анти-модерного суспільства, що розвивалось на засадах нерівності та розшарування за ідеологічними і навіть національними ознаками (допущення до керівних посад лише комуністів, або особливий статус великоросійського етносу, як головного у порівнянні з іншими); такі риси, насправді робили пізньокмуністичні середовища більш близькими до феодальних ніж до модерних, та більш правими ніж лівими.

Другим напрямком є феномен перенесення на феодальні архітектурні стилі модерних асоціацій; цей феномен, очевидно, має багато аспектів, в тому числі психологічний та когнітивний, які в даному випадку є більш важливими, яких архітектура була лише матеріальним виразом. Для розуміння цього феномену, варто звернути увагу на характер протесту, який визрівав у пізньокмуністичних середовищах. Оскільки вся суспільна система мала вигляд ієрархізованої тотальності, то протест проти неї мав характер і протесту проти суми знань та інтерпретацій які ця система підтримувала. Ідеологія марксизму, крім положень про «диктатура пролетаріату», «червоний терор» тощо, оперувала і об'єктивними поняттями, що прийшли із німецької класичної філософії ХІХ та французького просвітництва ХVІІІ століть. Спонтанний протест проти всього корпусу нав'язуваних комуністичною системою освіти та пропаганди уявлень, став протестом і проти правдоподібності загальновизнаних історичних фактів дискримінації, відсталості та волюнтаризму домодерного світу. Таким чином виник міражний образ ідеального минулого у феодальну епоху, не ґрунтований на реальних історичних фактах. Не дивлячись на це, в силу стилістичних особливостей, термін «нео-феодалізм», як визначення архітектурного світогляду посткомуністичних середовищ, варто розглядати як один із можливих, для заміни, або уточнення загального поняття «постмодерн».

З огляду на вищесказане потрібно наголосити, що пропозиція класифікувати посткомуністичний історизм як «антимодернізм» має враховувати той факт, що носії цього стилю сприймали феодалізм як модерн, а модерн як феодалізм. Тому, вони, фактично не боролись проти модерну, а навпаки - його прагнули, асоціюючи з історичними стилями античності та середньовіччя. Цей парадоксальний феномен, важливий бо він підтверджує тезу про те, що побудована радянським блоком система за своїм політичним устроєм, була не лівою та прогресивною, з домінуючими горизонтальними зв'язками (як це формально декларувалось), а вкрай правою та консервативною, з домінуючою ієрархічною вертикаллю. Питання про коректну термінологію, яка б окреслила явище посткомуністичного історизму, відтак, може вирішуватись у полі постмодерністської парадигми, але із зазначенням міражності його світоглядних підстав. Терміни «антимодернізм»,

«неофеодалізм» варто вважати лише як пропозиції, що потребують додаткового обґрунтування. Найбільш відповідною до змісту даного явища поки що, може бути визначення «пострадянська архітектура».

Висновки

• В контексті проблематики теоретичного осмислення архітектури постмодернізму в Україні, відзначено відмінність у структурі процесів розвитку західної та посткомуністичної культури, пов'язаних із появою постмодерністської про-історичної тенденції. На заході, незадоволення модернізмом не носило характеру протестів проти самого модерну та його головних ознак: прав людини, свободи думки і слова, загальної політичної участі, права на приватну власність тощо. У пізньо- та пост- комуністичних країнах модернізм в архітектурі трансформувався в атрибут нео-феодального, ієрархізованого суспільства типу, яке склалось тут на період 1970-80-х років. Тому протест *проти* модернізму у посткомуністичних країнах мав ті самі соціальні підстави що на початку ХХ ст. рух *за* модернізм.

• Встановлено, що у рамках посткомуністичних середовищ, відбулась заміна уявлень про архітектурні символи модерної епохи. Якщо на початку ХХ століття, модернізм (базований на абстрактному мистецтві) виступав як більш гуманна та соціально відповідальна альтернатива нарцисистичному нео-феодальному історизму, то в пізньо- та пост- комуністичних середовищах, навпаки, саме історизм став сприйматись як ознака модерного соціуму. Серед такого контексту, було фактично відсутньою притаманна постмодернізму релятивізація істини, плюралістичність і відмова від претензій на одноособове посідання правильних поглядів; іронічність.

• Асоціативні рамки феодальної утопії, яка стояла за тенденцією історизму в архітектурі посткомуністичних країн, можуть ранжуватись самим різним способом, але такого роду ідеал має бути визначений, як основна причина явища «пострадянської архітектури». В такому сенсі архітектура посткомуністичних суспільств досить мало вивчена. На даній стадії дослідженості цієї тематики, можна констатувати процес перепроєктування модерних цінності на нео-феодальну архітектуру, а нео-феодальних, домодерних цінностей на архітектуру модернізму. Це важлива риса, котра відсутня у теорії західного постмодерну, і на яку ще не звертали увагу дослідники.

Список джерел

1. Булах І. Символ і символізація у теоретичних дослідженнях постмодернізму. *Сучасні проблеми архітектури і містобудування*. 2011. № 26. – С. 9 – 18.
2. Ерофалов Б. Архітектор Александр Дольник, *A+C*. 2009. № 1. - С. 12 – 111.
3. Кудряшова И.В. Проблема идеала в архитектурной теории Романтизма, *Традиції і новації у вищій архітектурно-художній освіті*. – Харків: ХДАДМ, 2001. – С. 14 – 18.
4. Маленко О. Світоглядні модули постмодернізму в національній художньо-естетичній практиці кінця ХХ ст.: рецепція наукового осмислення проблеми. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Філософія*. 2013. Вип. 40(2). – С. 110 – 124
5. Мірошніченко В. Капітан очевидність, або про український постмодернізм, *ЛітАкцент* 2016,; URL: <http://litakcent.com/2016/06/08/kapitan-ochevydnist-abo-pro-ukrajinskyj-literaturnyj-postmodernizm/> (дата звернення: 10.08.2020)
6. Павлов Ю. Критика принципу історизму в контексті філософії постмодернізму: Автореф. дис. канд. філос. наук: 09.00.03, 2003. - К. — 20 с.
7. Попіль Д. Український постмодернізм у дзеркалі медіа, *Вісник Львів. Ун-ту*. –2011. Вип. 34. – С. 183 – 187.
8. Ремізова О., Новак Н. Семантика ордерної мови в архітектурі постмодернізму другої половини ХХ – початку ХХІ століть, *Науковий вісник будівництва*. – 2014. Т.48, №4, - С. 137 – 146.
9. Студницький Р. Художня іронія у дискурсі дизайну постмодернізму, *Вісник ХДАДМ*. 2007. №7, - С. 116 – 124.
10. Франків Р., Ляковський О. Теоретичні передумови тлумачення архітектури постмодернізму у Львові, *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2019. Вип. № 54. – С. 53 –63.
11. Черкес Б., Лінда С. Історизм в архітектурі незалежної України, *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. 2010. № 674: Архітектура. – С. 114–132.
12. Шуляр В. Архітектурні прем'єри Дніпропетровська, *Архітектурний вісник*. 2000. №3 - С. 8-12
13. Beck U., Giddens A., Lash S., *Reflexive Modernization. Politics, Tradition and Aesthetics in the Modern Social Order*. 1994. Palo Alto: Stanford University Press, p. 225
14. Jencks Ch. *The Language of Post Modern Architecture*, Rizzoli, NY. 1991. p. 168

15. Hutcheon L, Valdés M.J Irony, Nostalgia, and the Postmodern, *Poligrafias*, № 3, 1998, - P. 29 – 54
16. Kudryashova I. Rationalistische und romantische Kritik als Ausdruck einer kreativen Methode. *Zur Sprache bringen. Kritik der Architekturkritik*. - Theoretische Untersuchungen zur Architektur, vol. 4. - Waxmann Verlag GmbH, Munster 2003, p. 155 – 160
17. Szykowska-Piotrowska A. Neo-modernism – philosophical awareness in art, *Art Inquiry. Recherches sur les ar.* 2016. XVIII. Łódź: Łódzkie Towarzystwo Naukowe. – P. 23 – 36
18. Urban F. Neo-historical East Berlin: Architecture and Urban Design in the German Democratic Republic 1970-1990. London: Ashgate Publishing, 2009. – p. 283
19. Venturi R. Complexity and Contradiction in Architecture. New York: The Museum of Modern Art Press. 1966. – P. 132
20. Venturi R., Scott Brown D., Izenour S. Learning from Las Vegas. Cambridge: MIT Press, 1972, p. 208

References

1. Bulakh I. 2011, Symvol i symbolizatsiia u teoretychnykh doslidzhenniakh postmodernizmu. Suchasni problemy arkhitektury i mistobuduvannia. 2011. № 26. – С. 9 - 18 (in Ukrainian)
2. Erofalov B. 2009, Arhitektor Aleksandr Dol`nik, A+S. - # 1. - P. 12 - 111 (in Russian)
3. Kudriashova Y. 2001, Problema ydeala v arkhytekturnoi teoryi Romantyzma, Tradytzii i novatsii u vyshchii arkhytekturno-khudozhnii osviti. – Kharkiv: KhDADM, –P. 14-18. (in Russian)
4. Malenko O. 2013, Svitoglyadni modusy postmodernizmu v nacional`nij hudozhn`o-estetychnij praktyci kincyа XX st.: recepciya naukovogo osmyslennya problemy, Visnyk Harkivs`kogo nacional`nogo pedagogichnogo universy`tetu imeni G. S. Skovorody. Filosofiya, Vy`p. 40(2). - P. 110- 124 (in Ukrainian)
5. Miroshnychenko V. 2016, Kapitan ochevydnist`, abo pro ukrayins`kyj postmodernizm, LitAkcent; Online: <http://litakcent.com/2016/06/08/kapitan-ochevydnist-abo-pro-ukrajinskyj-literaturnyj-postmodernizm/> (Visited: 10.08.2020) (in Ukrainian)
6. Pavlov Yu. 2003, Krytyka pryncypu istoryzmu v konteksti filosofiyi postmodernizmu: Avtoref. dys. kand. filos. nauk: 09.00.03, - K.. — 20 p. (in Ukrainian)
7. Popil` D. 2011, Ukrayins`kyj postmodernizm u dzerkali media, Visnyk L`viv. Un-tu. –Vyp. 34. – P. 183–187. (in Ukrainian)

8. Remizova O., Novak N. 2014, Semantyka ordernoi movy v arkhitekturi postmodernizmu druhoi polovyny XX – pochatku XXI stolit, Naukovyi visnyk budivnytstva. – 2014. T.48, №4, - P. 137-146 (in Ukrainian)

9. Studnyckyj R. 2007, Hudozhnya ironiya u dyskursi dyzajnu postmodernizmu, Visnyk XDADM #7, - P. 116 – 124. (in Ukrainian)

10. Frankiv R., Lyaskovs`kyj O. 2019, Teoretychni peredumovy tлумachennya arhitektury postmodernizmu u L`vovi, Suchasni problemy` arhitektury ta mistobuduvannya, Vyp. # 54. – P. 53–63. (in Ukrainian)

11. Cherkes B., Linda S. 2010, Istoryzm v arkhitekturi nezalezhnoyi Ukrayiny, Visnyk Nacional`nogo universytetu "L`vivs`ka politexnika". – # 674: Arhitektura. – P. 114 – 132. (in Ukrainian)

12. Shulyar V. 2000, Arhitekturni premyery Dnipropetrovs`ka, Arhitekturnyj visnyk.#3 – P. 8 - 13 (in Ukrainian)

13. Beck U., Giddens A., Lash S.,1994. Reflexive Modernization. Politics, Tradition and Aesthetics in the Modern Social Order. Palo Alto: Stanford University Press. (in English)

14. Jencks Ch. 1991, The Language of Post-Modern Architecture, Rizzoli, NY. (in English)

15. Hutcheon L, Valdés M.J. 1998, Irony, Nostalgia, and the Postmodern, Poligrafias, № 3, - P. 29-54 (in English)

16. Kudryashova I. 2003, Rationalistische und romantische Kritik als Ausdruck einer kreativen Methode. Zur Sprache bringen. Kritik der Architekturkritik. - Theoretische Untersuchungen zur Architektur, vol. 4. - Waxmann Verlag GmbH, Munster - P. 155 - 160 (in German)

17. Szyjkowska-Piotrowska A. 2016, Neo/modernism – philosophical awareness in art, Łódź: Łódzkie Towarzystwo Naukowe. Art Inquiry. Recherches sur les ar. - P. 23 -36 (in English)

18. Urban F. 2009, Neo-historical East Berlin: Architecture and Urban Design in the German Democratic Republic 1970-1990, Ashgate Publishing. - p. 283 (in English)

19. Venturi R. 1966, Complexity and Contradiction in Architecture. NewYork: The Museum of Modern Art Press – P.132 (in English)

20. Venturi R., Scott Brown D., Izenour S. 1972, Learning from Las Vegas. Cambridge: MIT Press, p.208(in English)

Аннотация

Лясковский Олег Иосифович, старший преподаватель кафедры Дизайна и основ архитектуры, Национальный университет «Львовская политехника».

Идеологические особенности неоисторических тенденций в архитектуре посткоммунистического пространства в контексте их стилистической идентификации.

Цель статьи - выявить идеологические черты, характерные для посткоммунистической периферии, которые легли в основу архитектурного мировоззрения периода 1990-2010 гг. определить правильность термина «постмодернизм» по отношению к зданиям, создаваемым в это время, и целесообразность его альтернативы.

Специфика архитектуры посткоммунистического окружения, отмеченная тенденцией к историзму и ретроспективизму. Автор указывает на существенные отличия такой архитектуры от традиционного западного постмодернизма. Главный из них - утопия феодализма как идеального прошлого, которая воспринималась посткоммунистическими кругами как обязательная идеологическая догма. Это существенно отличалось от западного постмодернизма, провозгласившего конец любой идеологии и монополию на единую правильную доктрину.

Кроме того, в статье раскрывается сложный процесс переключения соотношения современных ценностей с архитектурного модернизма на архитектуру историзма. Это парадоксальное явление посткоммунистической культуры связано с тем, что сама социалистическая система выстроила в советском «лагере» феодальное и иерархическое содержание, которое материализовалось в архитектурных формах модернизма, которые в свое время возникли как стиль демократического и социально ответственного общества. Таким образом, протест против модернизма в посткоммунистических обществах и переход к историзму был фактически основан на стремлении к современному обществу, которое парадоксальным образом ассоциировалось с феодальным.

Ключевые слова: неоисторизм; постмодернизм; неофеодализм; стилистика; посткоммунистические страны.

Annotation

Liaskovskyi Oleh, Senior Lecturer, Department of Design and Fundamentals of Architecture, Lviv Polytechnic National University.

Ideological features of neohistorical trends in the architecture of postcommunist circumference in the context of their stylistic identification.

The aim of the article is to reveal the ideological features that were characteristic of post-communist circumference, which formed the basis of the architectural worldview of the period 1990-2010; to determine the correctness of the term "postmodernism" to the buildings created at this time and the feasibility of its alternative.

The specific character of the architecture of post-communist circumference, marked by the tendency to historicism and retrospectivism. The author cites significant differences between such architecture and traditional Western postmodernism. Chief among them is the utopia of feudalism as an ideal past, which was perceived by post-communist circles as an obligatory ideological dogma. This was significantly different from Western postmodernism, which proclaimed the end of any ideology and monopoly of a single correct doctrine.

In addition, the article reveals the complicated process of switching the relationship between modern values from architectural modernism to the architecture of historicism. This paradoxical phenomenon of post-communist culture is due to the fact that the socialist system itself built within the Soviet "camp" a feudal and hierarchical content, which was materialized in the architectural forms of modernism, which, in its time, emerged as a style of democratic and socially responsible society. Thus, the protest against modernism in post-communist societies and the shift to historicism was in fact based on a desire for a modern society that was paradoxically associated with feudal one.

Keywords: neo-historicism; postmodernism; neo-feudalism; stylistics; post-communist countries.